

III GRGURSKE MISE

Svećenik Grgur Grgurević govori Grgurske mise. Već ih izgovorio 14. Te noći umre mu otac, i on će ujutro reći misu za pk. oca, a nije se ni sjetio da mora proslijediti Grgurske mise, Kada se već sjetio, u gradu nije bilo više svećenika koji bi zadovoljio toj Grgurskoj misi.

Sada ga uhvatila muka, da li bi morao početi iznova govoriti Grgurske mise.

Stao je gledati razne moraliste i proučio je ova pitanja:

I Što su Grgurske mise?

II Je li njihov učinak posve siguran?

III Koje sve uvjete one sobom nose?

IV Što autori kažu o dužnosti da se iznova počnu govoriti mise, ako su se prekinule?

V Ad casum?

ODGOVOR

Ad I — Grgurske mise jesu 30 misa koje se moraju izgovoriti jedna za drugom kroz 30 dana i namijeniti ih za jednoga stalnog i određenog pokojnika.

Mise su dobile to ime od sv. Grgura, pape, koji u svojim Dijalozima (Liber IV Dialogorum s. 55) pripovijeda ovo: U njegovu samostanu (sv. Grgur, prije nego je postao papa, bio je opat benediktinske opatije u Rimu) jedan redovnik, imenom Just, bavio se liječništvom, pa je više puta liječio i sv. Grgura. U svojoj liječničkoj praksi zaradio je 3 zlatna cekina i sakrio ih. Pred smrt on očitova svome rođenom bratu Kopiozu gdje se nalaze ti cekini pa da ih uzme poslije njegove smrti. Kopiozo, po ljudsku, bio je neoprezan. Kazao to drugim redovnicima, a Bog je to pripustio na skrušenje i obraćenje Justovo. Za to je doznao i opat Grgur i sablaznio se što je Just tako griješio protiv zavjeta siromaštva. I da to bude na skrušenje Justu, a i svim ostalim redovnicima na usviještenje, naredi upravitelju samostana Preciozu da nitko ne smije pristupiti u ćeliju Justovu, a kada umre, neka se ne pokopa na groblju, nego u đubrištu; a rođeni brat Kopiozo neka kaže Justu što je opat Grgur naredio i što će mu se iza smrti dogoditi.

Kopiozo je upozorio Justa, i ovaj se pokajao za grijeh; ali je ipak poslije smrti zakopan u đubrištu, neka bude trajna opomena monasima kako se ima čuvati zavjet siromaštva. — Prošlo je već 30 dana od Justove smrti, a opata Grgura uhvatilo smilovanje na pomisao što je od Justove duše, te pozove upravitelja Precioza i naredi mu: »Davno je umro naš brat Just, i treba pomoći njegovoj duši. Idi, i odsutra neka se svaki dan za 30 dana prikaže žrtva svete mise za Justovu dušu.« I bi tako tačno izvršeno.

Iza toga se obnoć Just prikaže svome bratu Kopiozu, i ovaj ga upita: »Kako ti je?« Just mu odgovori: »Sve do sada bio sam slabo, a evo od danas dobro jer sam ušao u nebesku zajednicu.«

Kopiozo nije znao za izrečenih 30 misa, a braća su tek sada doznala da se Just bratu objavio. Kada se sve ispodredilo, uspostavilo se da je baš poslije 30-te mise Justova duša bila oslobođena od čistilišta i ušla u nebesku slavu.

Prema tome Grgurovu pripovijedanju nastao je među vjernicima običaj da se daje izreći 30 misa za pokojnika, uz pobožno pouzdanje da će Bog, po zagovoru sv. Grgura, odmah osloboditi tu dušu od muka čistilišta.¹

Sv. Kongregacija Oprosta izjavila je 11. II 1884.: »Pouzdanje, kojim vjernici drže da Grgurske mise (po primjeru sv. Grgura Velikoga) po privoljenju i blagonaklonosti božanskoga milosrđa jesu posebno djelotvorne za oslobodenje duše od muka čistilišta, jest pobožno i pametno; pa i običaj da se te mise izgovaraju, u Crkvi je odobreno.«²

Ad II — Sličan je upit stavio Dr Kuničić u zadnjoj »Bogoslovskoj Smotri« u odnosu na »Veliko Obećanje« pobožnosti devet prvih petaka. Ovo pitanje Dr Kuničić rješava na temelju ovih dvaju načela:

1) — Svi darovi Božje dobrote prema ljudima ovise o planovima Providnosti, tako i dar konačne ustrajnosti. Sve se odvija prema planu Providnosti. Interesi kraljevstva nebeskoga ostaju uvijek na prvome mjestu. Nijedna molitva niti pobožnost nije toliko moćna da bi mogla promijeniti vječne Božje odredbe.

2) — »Istaknimo još: ta sigurnosti uvijek ovisi i o vjerskom životu na drugim područjima kršćanskoga življenja — da li je revno, dosljedno, ili nije.«³ Po mišljenju dakle Dr-a Kuničića konačna ustrajnost onih koji učine »pobožnost devet prvih petaka« ovisi o planu Božje Providnosti te uopće o načelima ekonomije spasenja kao i o dobroj volji i pobožnom i kršćanskom životu onih koji obavljaju tu pobožnost!

Nešto slična mogli bismo i mi reći i o uspješnom učinku gregorijanskih misa.

U pogledu plana Božje Providnosti prema dušama umrlih nauku Crkve iznosi Noldin ovim riječima: »Žrtva Mise može se uopće prikazati za duše u čistilištu, i članak je vjere da im to koristi, ali nije stalno da li se plod mise primjeni baš onoj pojedinoj duši za koju je misa prikazana: može se nam dogoditi da Božja pravda zbog otajnih razloga zapriječi, a da plod ne dođe u njezinu korist. Isto nije sigurno u kojoj se mjeri taj plod duši primjenjuje. Ovo naime Bog određuje prema njezinoj spremnosti i zaslugama.«⁴ S ovim se slaže neka privatna objava: U čistilištu su tri stupnja trpljenja ili kao tri stanja kako se trpi. U prvom stanju trpe neke teške muke, pa i vatru, i to kroz stalno vrijeme određeno od Božje pravde, a kroz to vrijeme ne koriste im ni molitve ni sv. Mise; u drugom stupnju trpe duše muke, pa i vatru ali im tu koriste i molitve i sv. Mise, pa tim osjećaju olakšanje; u trećem stanju duše ne trpe vatre, nego samo neku tugu i čežnju za Bogom i nebeskom domovinom, a koriste im molitve. I ta sigurnost da će brzo doći k Bogu uz tugu daje im i veselje. Objava kaže da u ovo treće stanje dolaze konačno i one duše iz prva dva stanja. A dobre duše, osobito redovničke, samo trpe u trećem stanju. Ovo nam se čini i posve razložito. Inače bi se moglo dogoditi da umre koji bogataš, koji je u zadnji čas života učinio atriciju i ispovjedio se — pa onda umro. Ako sada rodbina daje za nje ga namijeniti npr. hiljadu svetih Misa, on bi odmah došao u raj, a dobre duše

1. PISCETTA—GENNARO, *Elementa theologiae moralis* V. Torino 1936. br. 996.

2. JORIO, *Theologia moralis* III Neapoli 1953. br. 293.

3. DR KUNICIC, »Veliko obećanje i konačna ustrajnost« u »Bogoslovskoj Smotri«. Zagreb, br. 2 1964. str. 270.

4. NOLDIN, *Summa theol. moralis*, Oeniponte — 1964. III br. 172.

morale bi dugo čekati u trećem stanju, ako nemaju tko će im dati izreći svetih Misa.

Prvotno dakle mora se zadovoljiti pravdi Božjoj, a ta će se onda obzirati i na dispoziciju umrlih kao i na molitve živih.

Posve bistro i lapidarno ovo je izrazio sv. Augustin: »Nema sumnje da će molitve živih koristiti mrtvima koji su još za života ovdje na zemlji zaslužili da im te molitve budu koristile poslije ovoga života.⁵

Vidimo, dakle, da uopće plod molitava i žrtava svetih Misa mrtvima koristi prema odredbi Božje providnosti — i njihovoj kreposti i kršćanskome životu, dok su živjeli na zemlji.

Ovo je općenita nauka Crkve o dušama u čistilištu. A kad se radi baš o uspješnosti gregorijanskih Misa, onda je Cappello postavio upit: »Koji je zapravo temelj tog pouzdanja u uspjeh sv. Misa? — I odgovara: »Non constat.«

»Vjerojatnije izgleda je sv. Grgur isprobao od Boga ovo posebno dobročinstvo da po njegovu zagovoru ona duša, za koju se prikaže žrtva sv. Mise kroz neprekidnih 30 dana, oslobađa se od čistilišta.«⁶

Ne smije se reći da će posve sigurno duša izići iz čistilišta poslije izgovorenih 30 Misa, jer tim dolazimo u sukob s naukom Crkve o molitvama za duše u čistilištu; ali se ne smije omalovažiti da i to »pouzdanje« ima jak temelj u zagovoru sv. Grgura, pa je posve razložito Crkva izjavila, da je to »pouzdanje« pametno, pobožno i od Crkve odobreno, jer se temelji na posebnoj blagonaklonosti božanskog milosrđa i velikom zagovoru sv. Grgura.

Božje milosrđe već je oduvijek predvidjelo i za koga će se dati izgovoriti sv. Mise — i kako je pokojnik živio — pa je kadikada znalo ujediniti pravdu i milosrđe »iustitia et pax osculatae sunt«.⁷

I ovome smislu ima se suditi o uspješnosti grgurskih Misa.

Ad III — Tih 30 misa mora se izgovarati bez prekida jedna za drugom, i to za jednoga te istoga pokojnika.

Ne traži se da ih izgovara jedan te isti svećenik; ne mora to biti na istome oltaru, pa ni u istoj crkvi; pače, ne mora misa biti ni de requiem, pa i onda kada to rubrike dozvoljavaju, iako se to preporučuje.

Ne smije se ni jedan dan propustiti, pa sutra reći 2 mise; niti se smije podijeliti te mise na više svećenika, koje bi oni izgovorili kroz mjesec dana. Mise, dakle, moraju biti izrečene neprekidno kroz mjesec dana, i to svaki dan po jedna.

Ipak je dopušteno prekinuti ih kroz tri dana Velike sedmice, pa taman se mogla reći na Veliki četvrtak ili eventualno i na Veliku subotu.⁸

Ad IV — Noldin na to odgovara: »Ako se broj 30 misa prekinuo izgubio se je bitni uvjet. Pa, iako se to dogodilo bez krivnje, svećenik mora iznova početi izgovarati 30 misa ako je primio izvanredni stipendij, jer, primajući toliki stipendij, smatra se da se na to tim obvezao. Ako li je pak primio samo obični stipendij, čini se da ne bi morao iznova početi s misama, barem

5. Recordantis et precantis affectus cum defunctis a fidelibus carissimis exhibetur, eum prodesse non dubium iis, qui cum in corpore viverent, talia sibi post hanc vitam prodesse meruerunt — u oficiju na Dan Mrtvih, 5 lekcija.

6. CAPPELLO, *De Sacramentis*, I Roma, 1945. br. 722.

7. Ps. 89, 11.

8. JORIO, n. dj. III br. 234.

ako bi morao ponoviti znatan broj misa, jer se nije obvezao primiti na se toliki teret zbog negrešnoga propusta. Tada bi bilo dovoljno da ispuni broj 30 misa, i od njih da reče jednu na privilegiranom oltaru.«⁹

Posve isto mišljenje zastupa i Jone¹⁰.

Jorio kaže: »Ako je svećenik primio veći stipendij za Grgurske mise, mora iznova početi mise ako onaj bogatiji višak stipendije može zadovoljiti i naknaditi izrečene mise po redovitoj taksi biskupije za manualne mise. Ako pak stipendij za Grgurske mise nije veći negoli je taksa za obične manualne mise, onda, po strogoj dužnosti, mora izgovoriti svega samo 30 misa, a samo ex fidelitate morao bi početi iznova. Ali kako ova »fidelitas« ne obvezuje cum glavi incommodo, dovoljno bi bilo da reče jednu misu na privilegiranom oltaru.«¹¹

Aertnys-Damen piše: »Ako je hotimice prekinuo broj 30, dužan ih je sve ponoviti. Ako je pak nehotice prekinuo, tj. ako li npr. naglo obolio, a nema drugoga svećenika, probabilius nije dužan ponoviti mise, nego je dovoljno da nastavi dalje do ukupno 30 Misa. Ipak se preporučuje da namijenjen jedan potpuni oprost za pokojnikovu dušu«¹²

Lojano kaže: »Ako li je nastao prekid (Grgurskih misa), tada se ima tražiti sanatio od Sv. Stolice ili da se izreče jedna misa na oltaru sv. Grgura na Monte Coelio, koji ima privilegij za svaku misu. Ipak, ako netko to ne učini, čini se da ne mora povratiti stipendij jer je uistinu izrekao mise; najviše da bi morao naknaditi jednim potpunim oprostom ili misom na privilegiranom oltaru.«¹³

Piscetta-Gennaro misli ovako. Na upit, je li dopušteno ne ponoviti Grgurske mise ako je netko slučajno zaboravio, odgovara: »Općenitije mišljenje misli da to nije dopušteno, osim da je netko primio diecezansku taksu za obične mise. A manje općenito mišljenje misli da se može ne ponoviti.«¹⁴ Sam se priklanja tome drugom mišljenju.

Cappello je sa svojom uobičajenom akribijom proučio sva ta mišljenja. On donosi najšire: »Neki misle da probabilius svećenik, koji je nehotice prekinuo red misa, nije ih dužan ponoviti, nego je dovoljno da iza zadnjih misa odmah izreče neizrečene. Ipak preporučuje da se dobije potpuni oprost za pokojnikovu dušu«. Iza toga Cappello konačno donosi svoje mišljenje: »Horum sententia non solum probabilior, sed certa, omnibus pensis, videtur«

Cappello obrazlaže svoju tvrdnju ovim razlozima: Ne vidi se zbog koje-ga bi se zakona morale ponoviti rečene mise. Ne voljom onih koji su dali stipendij, jer nemaju prava tražiti toliku žrtvu od svećenika (a osobito ako je siromašan, kako su danas gotovo svi svećenici. Ako je i dan malo veći honorar negoli za običnu misu, to je zato, jer već tim što se mora paziti da se ne propusti i što se kroz cijeli mjesec dana toj misi daje prednost pred drugima, zaslužuje honorar).

9. MOLDIN, n. dj. III br. 329.

10. JONE, *Compendio di teologia morale*, Torino, 1955. br. 534.

11. JORIO, n. dj. III br. 234.

12. AERTYNUS — DAMEN, *Theologia moralis*, II Taurini 1939. br. 210.

13. LOJANO, *Institutiones theologiae moralis*, IV Taurini 1940. br. 191.

14. PISCETTA — GENNARO, n. dj. V br. 997.

15. CAPPELLO, n. dj. I br. 722.

Ne voljom Crkve, jer ni njezini zakoni non obligant cum gravi incomodo.

Ne voljom samoga naravnog zakona jer se ne bi mogao prekršiti ni kroz tri dana Velike sedmice; a ovo ipak, po izjavi Crkve, može.

Ad V — Neka sam svećenik odabere bilo koje mišljenje i neka ga slobodno slijedi.

Karlo Nola

IV NEKA NAČELA U PITANJU O REGULIRANJU PORODAJA

Postavljeno mi je pitanje: u čemu se sastoji suština pitanja o tzv. »kato­ličkoj« piluli u vezi sa reguliranjem porođaja? Konstatira se da je štampa poplavljena kontracepcijskim pitanjima kao da se radi o nekoj formi seksualne obsesije. Možda se neki boje, kao što se bojao Malthus, da im radi porasta pučanstva ne bude na zemlji dovoljno prostora za život. Neki sumnjaju u snalažljivost čovječjeg genija, pa se boje da će disproporcionalno poraslo čovječanstvo umrijeti od gladi. Bez sumnje, ponajčešće se radi o tome što mnogi ne žele postavljati nikakve ograde impulsima spolnog nagona. Ako pak gledamo to pitanje s čisto katoličkog gledišta, opravdano je tražiti razjašnjenje o tom da li je katolička Crkva za maksimalni natalizam tj. da treba imati što više djece? Mnogi zamjeraju katoličkoj moralci da ona svojom strogošću pretvara ženidbeni život u trajno mučeništvo te stvara podlogu za razvijanje raznih kompleksa kod ženidbenih drugova.

ODGOVOR

Na gornje pitanje pokušati ću odgovoriti. I to s moralnog gledišta, a prema naučavanju katoličke moralke. Medicinski detalji ne spadaju na moralistu. Katolička pak moralca kao znanost i nauka posjeduje neke osnovne principe po kojima se ravna u traženju rješenja na razna pitanja koja joj razvoj prilika nameće da ih riješi. Tako čini i u ovom pitanju. Ne zaboravimo: iz načela dolazi svjetlo, i u tom svjetlu vrši se »transfer« na pojedina pitanja i pojedine slučajeve.

1. Neka osnovna načela — Katolička moralca naglasuje da čovjek nema vrhovno i isključivo vlasništvo nad svojim tijelom niti nad pojedinim njegovim dijelovima, udovima (Rim 14,7—8). Bog je to pravo sebi rezervirao. Čovjek se može služiti svojim tijelom, tjelesnim snagama — ali u skladu s prirodom, specifičnom čovječjom prirodom. Čovjek sebe ne smije, dosljedno ni osakatiti niti hotično postati nesposobnim za život i rad koji mu pripada. Sebe hotično osakatiti, recimo kastrirati, znači počiniti nad sobom neku vrst ubojstva (Denz Ind. syst. K 3c). Čuvati život i integritet tijela, pa i seksualni integritet, to je čovječja dužnost. To je također njegovo pravo.

IZ ovoga slijedi drugo načelo: »Doista nikakav razlog, pa ni najtži, ne može učiniti da bude u skladu s prirodom i pošteno ono što je već samo u sebi protivno prirodi.«¹ Želimo li prosuditi da li je neki postupak ispravan ili ne? Evo nam pravila: »U svemu što tvrdimo moramo izricati svoj sud gledajući na prirodu predmeta (stvari, čina, postupka), osim ako o tome po-

1. PIJO XI u enc. *Casti Connubii* od 31. XII 1930, u izdanju »Vrhobosne«, Sarajevo 1931, str. 32—33.